

Apskats 03

LV

Iespējas daudzgadu finanšu shēmai pēc 2027. gada

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

2025

Saturs

	Punkts
Galvenie vēstījumi	01–08
Tuvplānā	09–42
ES budžeta mērķorientācija un ietekme	09–17
Snieguma novērtēšana	09–12
ES pievienotā vērtība	13–15
ES budžeta izmantošana, lai palielinātu ES finansiālās spējas	16–17
ES budžeta vienkāršošana	18–22
ES budžeta un budžeta instrumentu vienkāršošana	20
ES budžeta izdevumus reglamentējošo noteikumu vienkāršošana	21–22
ES budžeta elastība	23–25
Budžets, ar ko īsteno ES politikas prioritātes	26–34
Eiropas pusgads un politikā balstīts budžets	26–27
Finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām: ANM pieredze	28–31
Tiesiskuma princips ES budžetā	32–34
ES budžeta finansējums	35–40
Problēmas, kas saistītas ar ES aizņēmumiem	36–37
ES pašu resursi	38–40
Pārskatatbildības kārtība	41–42
Saīsinājumi	
GLOSĀRIJS	
ERP darba grupa	

Galvenie vēstījumi

01 Komisijas paziņojums “Ceļā uz nākamo daudzgadu finanšu shēmu (DFS)” (jeb “Paziņojums”) ir nozīmīgs atskaites punkts DFS izstrādei laikposmam pēc 2027. gada. Komisija plāno 2025. gada jūlijā prezentēt savu jaunās DFS priekšlikumu. Paziņojumā ir uzsvērti politikas izaicinājumi, ar kuriem nākamā DFS saskarsies, un sniegtas norādes par DFS priekšlikuma sagatavošanu.

02 Šis apskats nav revīzija, bet gan pauž mūsu uzskatus par Paziņojuma galvenajiem principiem. To pamatā ir mūsu zināšanas un revīzijas pieredze attiecībā uz ES budžeta ieņēmumiem un izdevumiem. Mēs izklāstām iespējas, kuras Komisija var ņemt vērā DFS priekšlikuma galīgajā redakcijā un kuras var apsvērt Eiropas Parlaments, Padome un valstu valdības. 2025. gada otrajā pusē¹ mēs plānojam paust savu viedokli par Komisijas priekšlikumu paketi nākamajai DFS.

03 Paziņojumā Komisija norāda, ka Eiropas Savienības (ES) budžetam vajadzētu būt mērķtiecīgākam un ar lielāku ietekmi. Lai gan mēs neuzskatām ANM par instrumentu, kas balstīts uz sniegumu, mūsuprāt, nākamā DFS sniegs iespēju izstrādāt jaunu snieguma mērīšanas sistēmu, kura vairāk vērsta uz rezultātiem un datu ticamību (sk. [09.–12.](#) punktu). Turklāt mēs uzsveram iespēju vienoties par ES pievienotās vērtības definīciju un sistemātiski ņemt to vērā finansēšanas lēmumos (sk. [13.–15.](#) punktu). Mēs arī uzskatām, ka ir iespējams uzlabot metodiku investīciju mobilizācijas novērtēšanai un papildināmības pierādīšanai, izmantojot ES budžeta garantijas (sk. [16.](#) un [17.](#) punktu).

04 Mēs atbalstām Komisijas nodomu vienkāršot ES budžetu. Tomēr tam nevajadzētu notikt uz pārskatatbildības rēķina par ES līdzekļu izmantošanu. Jebkādi jauni instrumenti ir jāintegrē ES budžetā, lai racionalizētu ES finanšu vidi (sk. [18.–22.](#) punktu).

05 Komisija brīdina, ka Eiropas Savienībai risinot problēmas, ko rada vairākas krīzes, palielināsies spiediens pēc ātriem un efektīviem ES līmeņa reaģēšanas mehānismiem. Mēs uzskatām, ka nākamā DFS sniedz iespēju pārbaudīt ES budžeta elastību, lai nodrošinātu gan pietiekamu paredzamības pakāpi, gan spēju ātri un samērīgi reaģēt uz mainīgajiem apstākļiem (sk. [23.–25.](#) punktu).

¹ ERP darba programma 2025. gadam un turpmāk.

06 Mēs uzsveram iespēju stiprināt saikni starp ES līdzekļiem, kas atbalsta atkārtotu strukturālo izaicinājumu reformu, vienlaikus ņemot vērā valstu un reģionālās īpatnības (sk. 26. un 27. punktu). Attiecībā uz finansējumu, kas nav saistīts ar izmaksām, mēs atsaucamies uz mūsu plašo darbu pie Atveseļošanas un noturības mehānisma un no tā izstrādes un īstenošanas gūstamo pieredzi. Mēs konstatējam nepilnības saistībā ar koncentrēšanos uz sniegumu, nulles izmaksu pasākumu finansēšanu, maksājumu un attiecināmības nosacījumu definēšanu, nepieciešamību pēc skaidriem uzraudzības un kontroles pienākumiem un ES finanšu interešu aizsardzību, tostarp atbilstību ES un valstu noteikumiem (sk. 28.–31. punktu). Mūsu darbā ir apzinātas arī iespējas stiprināt tiesiskuma principu nākamajā DFS (sk. 32.–34. punktu).

07 Finansējuma vajadzības būs lielas, ja būs jāfinansē jaunas prioritātes un pašreizējā politika paliks esošajā izdevumu līmenī, turklāt vienlaikus būs jāizpilda pieaugošās saistības, kuras rada aizņēmumi. Ja nākamajā DFS tiek apsvērta iespēja aizņemties, būtu svarīgi skaidri noteikt finansēšanas vajadzības un avotus, mazināt riskus un iepriekš sagatavot atmaksas plānu. Tajā pašā laikā ES galvenajām ieņēmumu plūsmām vajadzētu būt stabilām un, ja iespējams, vienkāršotām (sk. 35.–40. punktu).

08 Mēs uzsveram, cik svarīga ir ārējā revīzija, lai nodrošinātu pienācīgu pārskatatbildību un pārredzamību apstākļos, kad cerības uz ES budžeta rezultātiem ir lielas (sk. 41. un 42. punktu).

Tuvplānā

ES budžeta mērķorientācija un ietekme

Snieguma novērtēšana

09 Savā Paziņojumā Komisija norāda, ka lielāka koncentrēšanās uz sniegumu ir palīdzējusi saskaņot ES politikas mērķus un tās izdevumus². Lai ES budžets būtu vairāk vērsts uz sniegumu, ir vajadzīgi uzticami rezultātu un ietekmes mērījumi. Mēs bieži³ esam ziņojuši par nepietiekamu informāciju par ES rīcības ietekmi, jo snieguma satvari parasti ir vērsti uz tiešajiem rezultātiem. Turklāt dalībvalstu iesniegtie snieguma dati nebija pilnībā ticami⁴.

10 Komisija savā Paziņojumā uzsver, ka, lai gan ES budžets ir veicinājis horizontālās prioritātes, piemēram, klimatrīcību, bioloģisko daudzveidību un dzimumu līdztiesību, un palīdzējis izstrādāt spēcīgāku snieguma satvaru, joprojām ir iespējami uzlabojumi⁵.

11 Mēs konstatējam, ka Komisijas gada pārvaldības un snieguma ziņojumi bija pārāk pozitīvi attiecībā uz progresu, kas panākts virzībā uz integrēšanas mērķrādītājiem⁶.

12 Mēs arī konstatējam, ka tas, cik lielā mērā transversālas prioritātes ir iekļautas izdevumu programmās, ievērojami atšķiras, un vismazāk integrēta ir dzimumu līdztiesība. Tikai klimata mērķim ir konkrēti budžeta mērķrādītāji un uzraudzības mehānismi, taču mēs uzskatījām, ka ES budžeta ieguldījums klimata un bioloģiskās daudzveidības jomā ir novērtēts pārāk augstu⁷.

² Paziņojums, 8. lpp.

³ 2019., 2020. un 2021. gada pārskati par sniegumu.

⁴ 2023. gada pārskats, 3. nodaļa, 3.59. punkts.

⁵ Paziņojums, 9. lpp.

⁶ Pārskats par ES budžeta sniegumu – stāvoklis 2021. gada beigās, 1.24. punkts.

⁷ Turpat, 2.9.–2.12. punkts.

ES pievienotā vērtība

13 Komisija uzskata, ka nākamajā ES budžetā galvenā uzmanība būtu jāpievērš kopīgām problēmām, kurās izdevumi Eiropas līmenī rada vislielāko ES pievienoto vērtību⁸.

14 Lai gan subsidiaritātes princips ir definēts Līgumā, spēkā esošajos ES tiesību aktos ES pievienotā vērtība nav definēta⁹. [Atzinumā 01/2010](#) mēs norādījām, ka, lai ES pievienotās vērtības jēdziens būtu pilnībā efektīvs, visām ES iestādēm tas būtu jāsaprot vienādi un jāformulē atbilstīgā politiskā deklarācijā vai ES tiesību aktos. ES pievienoto vērtību var efektīvi izmērīt tikai tad, ja tā ir skaidri definēta un piemērota konsekvēnti.

15 Mēs atzīmējam, ka, lai gan Komisija konstatēja, ka ES pievienotās vērtības jēdziens ir vadošais princips [pašreizējās DFS izdevumu pārskatīšanā](#), tā neiekļāva ES programmu ES pievienotās vērtības novērtējumu¹⁰.

ES budžeta izmantošana, lai palielinātu ES finansiālās spējas

16 Saskaņā ar Paziņojumu Eiropas Savienībai ir labāk jāizmanto tās budžets, lai piesaistītu privāto un publisko finansējumu. Ir iespējams vēl vairāk palielināt ES izdevumu papildināmību, izmantojot [InvestEU](#), kas ir Eiropas Stratēģisko investīciju fonda (ESIF) pēctecis¹¹.

17 Mūsu nesen veiktajā revīzijā par ESIF¹² tika secināts, ka tas ir ievērojami palīdzējis novērst ES investīciju nepietiekamību. Tomēr piesaistīto investīciju aprēķināšanai izmantotajā metodikā bija nepilnības, kā rezultātā ziņotā summa bija novērtēta par 26 % par augstu. Turklāt ESIF mobilizēto investīciju papildināmība nebija pietiekami pierādīta.

⁸ [Paziņojums](#), 2. lpp.

⁹ ERP 2018. gada februāra informatīvais apskats, 33. punkts, un 2018. gada jūlija informatīvais apskats, 26. punkts.

¹⁰ Turpat.

¹¹ [Paziņojums](#), 7. un 8. lpp.

¹² [Īpašais ziņojums 07/2025](#), Kopsavilkums, IV punkts.

1. izcēlums

Iespējas mērķtiecīgākam budžetam ar lielāku ietekmi

1) Snieguma novērtēšana

- a) Izstrādāt snieguma satvaru, kura pamatā ir ticama informācija un kurā galvenā uzmanība ir pievērsta rezultātiem un ietekmei, nevis tiešajiem rezultātiem.
- b) Uzlabot ziņošanu par integrēšanas mērķrādītājiem gada pārvaldības un snieguma ziņojumā un programmu pārskatos.
- c) Ja tiek noteiktas horizontālās prioritātes, sistemātiski izveidot uzraudzības mehānismus izdevumu izsekošanai.

2) ES pievienotā vērtība

- a) Skaidri definēt ES pievienotās vērtības jēdzienu tiesību aktos un to konsekventi un sistemātiski piemērot, piešķirot ES līdzekļus programmām un iniciatīvām.
- b) Nodrošināt, ka ES izdevumu ES pievienotā vērtība tiek novērtēta *ex post*.

3) ES budžeta izmantošana, lai palielinātu ES finansēšanas spējas

- a) Uzlabot metodiku ar ES budžeta garantijām piesaistīto investīciju summas aprēķināšanai un papildināmības pierādīšanai.

ES budžeta vienkāršošana

18 Paziņojumā pausts, ka ES budžeta sadrumstalotība apvienojumā ar sarežģītību un neelastību negatīvi ietekmē ES finansējuma efektivitāti¹³.

19 ES budžeta instrumentu, noteikumu un procedūru vienkāršošana var palielināt pārredzamību, samazināt administratīvo slogu un uzlabot līdzekļu apguvi. Tomēr tam nevajadzētu notikt uz pārskatatbildības, efektivitātes, lietderības un saimnieciskuma rēķina.

¹³ Paziņojums, 6. lpp.

ES budžeta un budžeta instrumentu vienkāršošana

20 Īpašajā ziņojumā 05/2023 mēs uzsvērām, ka ES pašreizējā finanšu vide ir sarežģīts dažādu instrumentu sadrumstalots veidojums; turklāt daudzi instrumenti tika izveidoti, reaģējot uz krīzēm, tāpēc netika veikts pienācīgs iepriekšējs novērtējums. Tā rezultātā ir izveidojusies atšķirīga pārvaldības kārtība, un dažos gadījumos – nepietiekama publiskās pārskatatbildības kārtība.

ES budžeta izdevumus reglamentējošo noteikumu vienkāršošana

21 ERP jau sen ir atbalstījusi vienkāršākus noteikumus, kas varētu veicināt efektīvākus izdevumus un vienlaikus samazināt arī pārkāpumu risku. Mūsu gada pārskati ir vairākkārt parādījuši, ka kļūdu risks ir augstāks izdevumos, uz kuriem attiecas sarežģīti noteikumi. Īpašajā ziņojumā 28/2023 mēs secinājām, ka publiskais iepirkums nav kļuvis vienkāršāk administrējams un gan pretendenti, gan līgumslēdzējas iestādes attiecīgo administratīvo slogu uzskata par smagu. Mūsu veiktā analīze parādīja, ka pašlaik līgumu piešķiršanas procedūras aizņem daudz vairāk laika, nekā tas bija pirms desmit gadiem. Tajā pašā laikā savos gada pārskatos mēs norādījām, ka pārkāpumi publiskā iepirkuma procedūrās ir viens no galvenajiem kļūdu īpatsvaru veidojošajiem faktoriem.

22 ES līdzekļu savlaicīgu apguvi var kavēt arī noteikumu sarežģītība, ko papildina tiesiskā regulējuma un darbības programmu novēlota pieņemšana, programmu periodu pārklāšanās¹⁴ un vairāku finansējuma plūsmu vienlaicīga īstenošana. Iepriekš konstatējām, ka līdzekļu apguve būtu īpaši sarežģīta 2021.–2027. gada periodā pēc ANM ieviešanas¹⁵. 2023. gadā kopējie maksājumi dalītās pārvaldības līdzekļiem saskaņā ar [Kopīgo noteikumu regulu](#) veidoja tikai 3,2 % no 2021.–2027. gada DFS kopējās summas. Turklāt Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai maksājumi saskaņā ar jauno kopējo lauksaimniecības politiku, kas sākas 2023. gadā, pirmā gada beigās uzrādīja tikai 1 % apguves līmeni¹⁶.

¹⁴ Īpašais ziņojums 17/2018, III, IV un 14.–22. punkts.

¹⁵ Īpašais ziņojums 13/2024, 44. punkts.

¹⁶ 2023. gada pārskats, 2. nodaļa, 2.70. punkts.

2. izcēlums

Vienkāršošanas iespējas

- 1) Nodrošināt, ka ES finanšu vide tiek vienkāršota, konsolidējot vai iekļaujot jaunus instrumentus ES budžetā.
- 2) Mazināt ES līdzekļu pārvaldībai nepieciešamo pārvaldības un kontroles sistēmu sarežģītību, vienlaikus nodrošinot pārskatatbildību.
- 3) Vēl vairāk vienkāršot publiskā iepirkuma kārtību, lai samazinātu administratīvo slogu un pārkāpumus.

ES budžeta elastība

23 Paziņojumā Komisija atzīst, cik svarīga ir iestrādāta elastība un pārplānošanas mehānismi kā līdzekļi neseno nopietno krīžu risināšanai¹⁷.

24 Ir arī svarīgi, lai nākamās DFS elastības pasākumi nodrošinātu pārskatatbildību un pārredzamību ES līdzekļu izmantošanā un panāktu līdzsvaru starp paredzamību un elastību¹⁸.

25 Vienā no nākamajiem īpašajiem ziņojumiem mēs izklāstīsim savu viedokli par ES budžeta elastības mehānismiem un sniegsim ieteikumus šajā jomā.

3. izcēlums

ES budžeta elastības iespējas

- 1) Sniegt pietiekamu informāciju par vajadzību pēc elastības, lai atbalstītu lēmumu pieņemšanu nākamās ES DFS elastības izstrādē.
- 2) Vienkāršot DFS elastības sistēmu.

¹⁷ Paziņojums, 10. un 11. lpp.

¹⁸ Parlamentārās izpētes pakalpojumu ģenerāldirektorāta (EPRS) ziņojums "How flexible is the EU budget?".

Budžets, ar ko īsteno ES politikas prioritātes

Eiropas pusgads un politikā balstīts budžets

26 Paziņojumā Komisija norāda, ka, saskaņojot politikas mērķus ar izdevumu prioritātēm, Eiropas pusgada satvars stiprina ES kopīgās rīcības ietekmi. Saskaņā ar Komisijas sniegto informāciju jaunais ierosinātais **Konkurētspējas koordinācijas rīks** kopā ar racionalizētu Eiropas pusgadu, kas vērsts uz reformām un investīcijām valstu līmenī, būs daļa no mehānisma, kas nodrošinās informētu lēmumu pieņemšanu par investīcijām un reformām ES un valstu līmenī¹⁹.

27 Īpašajā ziņojumā 16/2020 mēs secinājām, ka konkrētām valstīm adresēto ieteikumu (KVAI) pilnīgas vai pat būtiskas īstenošanas līmenis dalībvalstīs bija zems. Mēs arī konstatējām, ka saikne ar ES līdzekļu atbalstītajām reformām nebija pietiekami attīstīta. ANM ietvaros dalībvalstīm savos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos bija jāiekļauj reformas un investīcijas, kas risina “visas problēmas vai ievērojamu to daļu”, kuras konstatētas attiecīgajos KVAI. Komisijas novērtējumā secināts, ka šie plāni bija veicinājuši šā mērķa sasniegšanu. Tomēr mēs jau iepriekš esam norādījuši, ka joprojām nav ņemti vērā daži svarīgi KVAI elementi, kuri lielā mērā saistīti ar atkārtotām strukturālām problēmām²⁰. Turklāt atveseļošanas un noturības plānos mēs konstatējām saskaņotas pieejas trūkumu atskaites punktu un mērķrādītāju noteikšanā, un tas ietekmēja salīdzināmību starp dalībvalstīm un radīja nevienlīdzīgas attieksmes risku²¹.

4. izcēlums

Iespējas saistībā ar Eiropas pusgadu

- 1) Stiprināt saikni starp ES līdzekļiem, kas atbalsta atkārtotu strukturālu problēmu reformu dalībvalstīs, un KVAI.
- 2) Nodrošināt, ka gaidāmajās reformās tiek ņemtas vērā valstu un reģionālās īpatnības, vienlaikus garantējot vienlīdzīgu attieksmi pret dalībvalstīm.

¹⁹ Paziņojums, 5. lpp.

²⁰ Īpašais ziņojums 10/2025, 75. punkts.

²¹ Īpašais ziņojums 21/2022, 90. punkts.

Finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām: ANM pieredze

28 Komisija uzskata, ka nākamajā ES budžetā lielāka uzmanība būtu jāpievērš sniegumam un ka ar izmaksām nesaistīta finansējuma īstenošanas modelis uzlabo ES izdevumu sniegumu²². Galvenais instruments saskaņā ar šo modeli ir ANM. Revīzijās atklājām nepilnības attiecībā uz tā izstrādi, īstenošanu un efektivitāti, kā arī pārskatatbildību. Mūsu nesen sagatavotajā apskatā par šo tematu²³ īsumā sniedzām galvenos apsvērumus, kas izriet no mūsu darba saistībā ar ANM, kā arī gūtās atziņas nākamās DFS vajadzībām.

29 ANM regulā ir atsauce uz Fonda “uz sniegumu balstīto raksturu”. Mēs uzskatām, ka ANM ir vērsts uz īstenošanas progresu, nevis uz rezultātiem, un tāpēc tas nav uz sniegumu balstīts instruments²⁴. Turklāt ANM ietver arī tādu nulles izmaksu pasākumu finansēšanu, kas tiesiskajā regulējumā nebija skaidri paredzēti²⁵. Tie parasti attiecas uz reformām, kuras, mūsaprāt, alternatīvi varētu veicināt, formulējot nosacījumus investīciju finansēšanai²⁶.

30 Mūsu darbs liecina, ka ANM nav pietiekami stabila atbilstības satvara un pastāv dažas problēmas saistībā ar ES finanšu interešu aizsardzības nodrošināšanu²⁷. Neskaidrības ANM tiesiskajā regulējumā un neskaidri definētie atskaites punkti un mērķrādītāji radīja atšķirīgas interpretācijas, kad tika novērtēta to izpilde. Komisija galvenokārt paļaujas uz dalībvalstu sistēmām, lai novērstu, atklātu un labotu nopietnu pārkāpumu gadījumus un neatbilstību ES un valstu noteikumiem²⁸. Tomēr tā īsteno ANM tiešā pārvaldībā, un dalībvalstis ir līdzekļu saņēmējas. Turklāt mūsu pieredze ar citām ES izdevumu programmām parādīja, ka dalībvalstu sistēmas nav pietiekami novērsušas neatbilstību ES un valstu noteikumiem. Tas rada nozīmīgu risku²⁹.

²² Paziņojums, 9. lpp.

²³ Apskats 02/2025.

²⁴ Turpat, 11. punkts.

²⁵ Īpašais ziņojums 22/2024, 103. punkts un 2. ieteikums.

²⁶ Īpašais ziņojums 15/2017, 1. ieteikums.

²⁷ Apskats 02/2025, 15. punkts.

²⁸ Apskats 02/2025, 10. lpp.

²⁹ Īpašais ziņojums 07/2023, 34. punkts.

31 Izlietoto līdzekļu izsekojamība ir ES finanšu interešu efektīvas aizsardzības svarīgs elements. Izņemot nopietnus pārkāpumus, ANM regulā nav prasīts, lai dalībvalstis atgūtu līdzekļus gadījumos, kad ES līdzekļi nav izlietoti saskaņā ar ES vai valstu noteikumiem vai ja pasākumi nav pilnībā pabeigti. Saskaņā ar ANM nav arī līdzfinansējuma prasības. Mēs uzskatām, ka līdzfinansējums varētu palielināt dalībvalstu un saņēmēju apņemšanos un atbildības sajūtu³⁰.

5. izcēlums

Ar izmaksām nesaistīta finansējuma iespējas³¹

- 1) Skaidri sasaistīt finansējumu ar rezultātiem. Ja tas nav iespējams, šādu sistēmu nevajadzētu izmantot.
- 2) Nodrošināt, ka uz sniegumu balstīta pieeja neaprobežojas tikai ar maksājuma nosacījumu noteikšanu, piemēram, atskaites punktiem un mērķrādītājiem, un ietver visus elementus, kas vajadzīgi efektivitātes un lietderības novērtēšanai.
- 3) Izvairīties no nulles izmaksu pasākumiem un apsvērt citas alternatīvas, piemēram, veicinošus nosacījumus, kas saistīti ar reformām, kuras attiecas uz atbalstītajām investīcijām.
- 4) Nodrošināt, ka maksājuma nosacījumi ir nepārprotami un ietver atbilstību ES un valstu noteikumiem.
- 5) Skaidri definēt Komisijas un dalībvalstu uzraudzības un kontroles pienākumus, lai nodrošinātu pienācīgu pārskatatbildību, pārredzamību un atbilstību valsts noteikumiem. Tas ietver minimālo prasību noteikšanu dalībvalstu kontroles mehānismiem un Komisijas pārbaudēm pirms īstenošanas sākuma. To varētu garantēt, nosakot dalībvalstu uzdevumus un pienākumus līdzīgi kā dalītajā pārvaldībā, kurā tām ir ievērojama atbildība par ES finanšu interešu nodrošināšanu.
- 6) Pieprasīt finansējuma pilnīgu izsekojamību.
- 7) Dot iespēju atgūt finansējumu gadījumos, kad nodrošinātie līdzekļi nav samērīgi ar sasniegumiem vai ja līdzekļi nav izlietoti saskaņā ar ES vai valstu noteikumiem.

³⁰ Apskats 02/2025, 78. punkts.

³¹ Sk. arī Apskata 02/2025 8.–23. punktu.

Tiesiskuma princips ES budžetā

32 Komisija atzīst tiesiskuma principa nozīmi ES finanšu interešu aizsardzībā. Tā arī atzīst, ka nākamajā DFS ir jāstiprina saikne starp ziņojumā par tiesiskumu iekļautajiem ieteikumiem un finansiālo atbalstu no ES budžeta³².

33 Īpašajā ziņojumā 03/2024 mēs konstatējam, ka Nosacītības regula uzlaboja ES regulējumu tās finanšu interešu aizsardzībai pret tiesiskuma pārkāpumiem. Tomēr mēs secinām, ka dalībvalsts oficiāla atbilstība korektīvajiem pasākumiem ne vienmēr nodrošina efektīvus uzlabojumus. Pastāv arī risks, ka korektīvo pasākumu rezultāti vēlāk varētu tikt zaudēti vai varētu pasliktināties citi tiesiskuma aspekti.

34 Apskatā 02/2024 mēs uzsvērām, cik svarīgs ir ziņojums par tiesiskumu kā preventīvs instruments, bet apzinām jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi – tostarp pārredzamība un pārskatatbildība –, izmantojot publiski pieejamu informāciju par metodiku un novērtējumu. Mēs arī uzsvērām, ka ir vajadzīgi skaidri un īstenojami ieteikumi, kā arī efektīvi turpmākie pasākumi un šo ieteikumu ieviešana.

6. izcēlums

Iespējas tiesiskuma stiprināšanai

- 1) Nodrošināt, ka papildu aizsardzības pasākumi novērš visus konstatētos trūkumus, kas mazina tiesiskuma regulējuma efektivitāti.
- 2) Darīt publiski pieejamu plašāku informāciju par tiesiskuma ziņošanas metodiku un Komisijas novērtējumu, lai uzlabotu pārredzamību un pārskatatbildību.

³² Paziņojums, 11. un 12. lpp.

ES budžeta finansējums

35 Pašreizējās politikas finansēšana esošajā līmenī, vienlaikus pievienojot jaunas prioritātes un izpildot pieaugošās saistības, kuras rada aizņēmumi, veidos ievērojamu spiedienu uz ES finansēm. Papildus finansējumam no pašreizējiem pašu resursiem instrumentus varētu finansēt, izmantojot līdzekļus, kas iegūti kapitāla tirgos, palielinot pašreizējo pašu resursu līmeni, pieņemot lēmumus par jauniem pašu resursiem, uzlabojot muitas nodokļu³³ un pievienotās vērtības nodokļa³⁴ iekasēšanu vai pārskatot prioritātes.

Problēmas, kas saistītas ar ES aizņēmumiem

36 Paziņojumā ir minēta *NextGenerationEU (NGEU)* atmaksa un vajadzība pēc papildu resursiem, lai finansētu vērēnīgu ES budžetu³⁵. ES parāds un riska darījumi pašreizējā DFS periodā³⁶ ir ievērojami palielinājušies galvenokārt *NGEU* instrumenta aizņēmumu dēļ. Šo aizdevumu atmaksa sāksies līdz 2028. gadam un jāpabeidz līdz 2058. gadam. Pamatsummas un procentu atmaksa nākamajā DFS tika lēsta 25–30 miljardu EUR apmērā gadā. Turklāt procentu likmju pieauguma dēļ Komisija 2023. gadā aplēsa, ka papildu izmaksas, kas saistītas ar aizņēmumiem *NGEU* dotācijām šajā DFS, svārstīsies no 17 līdz 27 miljardiem EUR³⁷.

37 Tas radīs ievērojamu spiedienu uz turpmākajiem ES budžetiem³⁸. Jebkāda aizņēmumu palielināšana prasa izveidot pareizu parādu pārvaldības stratēģiju un mazināt risku. [Īpašajā ziņojumā 16/2023](#) mēs konstatējām, ka Komisija ātri izveidoja parāda pārvaldības sistēmu *NGEU* aizņēmumiem. Tomēr mēs ieteicām Komisijai noteikt skaidrus mērķus un uzlabot snieguma novērtēšanu un ziņošanu. Komisija uzskata, ka tā ir ieviesusi šos ieteikumus.

³³ Īpašais ziņojums 04/2021.

³⁴ Īpašais ziņojums 08/2025.

³⁵ Paziņojums, 12. lpp.

³⁶ 2023. gada pārskats, 2. nodaļa.

³⁷ Turpat.

³⁸ Apskats 02/2025, 23. punkts.

ES pašu resursi

38 Komisija savā Paziņojumā norāda uz ES budžeta ieņēmumu iekasēšanas modernizēšanu un tās pārskatītajiem priekšlikumiem par emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (ETS) un oglekļa ievēkorekcijas mehānismu (OIM), kā arī pašu resursiem, kas saistīti ar uzņēmumu peļņu korporatīvajā sektorā³⁹.

39 Iepriekš esam uzsvēruši, ka ES ieņēmumu plūsmas kļūst arvien sarežģītākas un dažādākas. Jaunu pašu resursu ieviešana rada izaicinājumus, tostarp svārstīgus ieņēmumus un vajadzību pēc stabiliem grāmatvedības un revīzijas mehānismiem nolūkā nodrošināt pārredzamību un pārskatatbildību. Mēs arī konstatējam, ka ir vajadzīgi konsolidēti tiesību akti, lai darītu pieejamus pašu resursus, un ierosinājam Komisijai saglabāt pārbaudes pilnvaras, lai nodrošinātu, ka OIM pašu resursi tiek pareizi aprēķināti un iekasēti⁴⁰. Ņemot vērā visas ierosinātās izmaiņas, mēs atkārtoti uzsveram savu iepriekšējo atzinumu novērtējumu par ES finansēšanas sistēmas sarežģītību⁴¹.

40 Jaunu pašu resursu ieviešana nozīmē, ka ir vajadzīgs konsekvents tiesiskais regulējums un savlaicīgs atbalsts valsts pārvaldes iestādēm. Tas ir būtiski, lai nodrošinātu gan aplēšu, gan jauno pašu resursu pamatā esošo datu ticamību. Ziņojumā par jauno pašu resursu, kas pamatojas uz neregistrēta izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumu, mēs konstatējam, ka dalībvalstis nebija pienācīgi sagatavotas un pašu resursa aprēķināšanai izmantotie dati nebija pietiekami salīdzināmi un ticami.

³⁹ Paziņojums, 12. lpp.

⁴⁰ Atzinums 04/2023, 18.–22. punkts.

⁴¹ Atzinums 03/2022, 19. punkts, Atzinums 02/2012, 6. punkts, un Atzinums 02/2006, 6. punkts.

7. izcēlums

Ar ES budžeta finansējumu saistītās iespējas

1) ES aizņēmumi

- a) Ja tiek apsvērtā iespēja aizņemties, skaidri noteikt finansēšanas vajadzības un avotus, mazināt riskus un iepriekš sagatavot atmaksas plānu.

2) Pašu resursi

- a) Nodrošināt, ka ES galvenās ieņēmumu plūsmas ir stabilas un vienkāršotas, piemēram, izmantojot konsolidētus tiesību aktus, lai darītu pieejamus visus pašu resursus.
- b) Stiprināt muitas nodokļu un pievienotās vērtības nodokļa iekasēšanas mehānismus.
- c) Nodrošināt, ka dati, ko izmanto potenciālo jauno pašu resursu aprēķināšanai, ir salīdzināmi un ticami.

Pārskatatbildības kārtība

41 Neatkarīga ārējā revīzija ir ļoti svarīgs elements, ar ko nodrošināt pārredzamību un pārskatatbildību un uzlabot lēmumu pieņemšanu. [Īpašajā ziņojumā 05/2023](#) mēs sniedzām kopskatu par instrumentiem, attiecībā uz kuriem ERP ir revīzijas tiesības, un instrumentiem, attiecībā uz kuriem tai šādu tiesību nav. Pēdējā gadījumā šiem instrumentiem piemēro citus publiskā vai privātā sektora ārējās revīzijas mehānismus, kas nozīmē, ka mēs nevaram pilnībā pildīt savu ES ārējā revidenta lomu, kā rezultātā Eiropas Parlaments un Padome neveiktu pilnīgu demokrātisko kontroli.

42 Komisijai un ES likumdevējām iestādēm būtu jāizstrādā principi efektīvai pārskatatbildībai un pārredzamībai attiecībā uz visām ES finansēm, tostarp pilnīga demokrātiskā pārraudzība. Ir svarīgi, lai ERP loma tiktu skaidri noteikta ar pilnām revīzijas tiesībām jebkurā tiesību aktā, kas reglamentē jebkuru jaunu instrumentu, mehānismu vai rīku, par kuru tiek pieņemts lēmums, neatkarīgi no tā, vai tas notiek nākamās DFS ietvaros vai ārpus tās.

8. izcēlums

Iespējas saistībā ar ārējo revīziju

- 1) Nodrošināt, ka ERP ir skaidras pilnvaras revidēt visus ES instrumentus un ka jauno instrumentu tiesiskais regulējums ļauj ERP revidēt ES izdevumus visos līmeņos līdz galasaņēmējiem un saņēmējiem.
- 2) Aicināt ERP revidēt visas struktūras, kas izveidotas, pamatojoties uz nolīgumiem ārpus ES tiesību sistēmas, lai īstenotu ES politikas virzienus; nodrošināt pagaidu pārstāvību valdē, līdz juridiskās izmaiņas sniedz pilnas revīzijas pilnvaras.

Šo apskatu Revīzijas palāta pieņēma 2025. gada 5. jūnija sēdē Luksemburgā.

Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekšsēdētājs

Saīsinājumi

ANM: Atveseļošanas un noturības mehānisms

DFS: daudzgadu finanšu shēma

ERP: Eiropas Revīzijas palāta

ES: Eiropas Savienība

ESIF: Eiropas Stratēģisko investīciju fonds

ETS: emisijas kvotu tirdzniecības sistēma

KVAI: konkrētām valstīm adresēti ieteikumi

NGEU: *NextGenerationEU*

OIM: oglekļa ievēkorekcijas mehānisms

GLOSĀRIJS

Atveseļošanas un noturības mehānisms: ES finansiālā atbalsta mehānisms Covid-19 pandēmijas ekonomiskās un sociālās ietekmes mazināšanai un atveseļošanas stimulēšanai, kā arī zaļākas un digitālākas nākotnes izaicinājuma risināšanai.

Budžeta garantija: apņemšanās izmantot ES budžetu, lai kompensētu visus zaudējumus, kas radušies, ja saņēmējs nepilda savas saistības, piemēram, neatmaksā aizdevumu.

Budžets: plānoto ieņēmumu un izdevumu pārskats par noteiktu periodu.

Daudz gadu finanšu shēma: ES izdevumu plāns, kurā ir noteiktas prioritātes (pamatojoties uz politikas mērķiem) un maksimālie apjomi, parasti septiņu gadu posmam. DFS nosaka struktūru, kuras ietvaros tiek veidots ES gada budžets, ierobežojot katras kategorijas izdevumu apmēru.

Eiropas pusgads: ikgadējs cikls, kas nodrošina satvaru ES dalībvalstu ekonomikas politikas koordinēšanai un progresu uzraudzībai.

Eiropas Stratēģisko investīciju fonds: Komisijas izveidots atbalsta mehānisms, kurš ir daļa no Investīciju plāna Eiropai un kura mērķis ir mobilizēt privātās investīcijas Eiropas Savienībai stratēģiski svarīgiem projektiem.

ES pievienotā vērtība: papildu vērtība, ko rada ES rīcība, salīdzinot ar dalībvalstu rīcību vien.

Gada pārskats: ERP gada revīzijas ziņojums ar deklarāciju par ES pārskatu ticamību un pakārtoto darījumu pareizību. Saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību ERP to iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei.

Integrēšana: visi politikas virzieni tiek izstrādāti un īstenoti, sistemātiski ņemot vērā konkrētas prioritātes (piemēram, dzimumu līdztiesību, klimata aizsardzību).

InvestEU: mehānisms, kura mērķis ir mobilizēt privātos ieguldījumus Eiropas Savienībai stratēģiski svarīgiem projektiem. Eiropas Stratēģisko investīciju fonda pēctecis 2021 gadā.

Konkrētām valstīm adresēti ieteikumi: ikgadēji norādījumi, ko Komisija Eiropas pusgada ietvaros sniedz atsevišķām dalībvalstīm par šo valstu makroekonomikas, budžeta un strukturālo politiku.

NextGenerationEU: finansējuma pakete, kuras mērķis ir palīdzēt ES dalībvalstīm atgūties no Covid-19 pandēmijas ekonomiskās un sociālās ietekmes.

Nosacītības regula: regula, kurā ietverti noteikumi ES budžeta aizsardzībai pret tiesiskuma pārkāpumiem dalībvalstīs.

Papildināmība: princips, saskaņā ar kuru ES finansējumam, īpaši ESI fondu finansējumam, ir jāpapildina valstu izdevumi, nevis tie jāaizstāj.

ERP darba grupa

Šo apskatu sagatavoja ERP locekļa *Jan Gregor* vadītā V apakšpalāta. Uzdevumu vadīja ERP loceklis *Jan Gregor*, un viņam palīdzēja locekļa biroja vadītājs *Werner Vlasselaer*, locekļa biroja atašejš *Radka Papouskova*, atbildīgais vadītājs *Paul Sime*, darbuzdevuma vadītājs *Leonidas Tsonakas* un revidenti *Slobodan Dimitrovski* un *Kimberly Galea*. Lingvistisko atbalstu sniedza *Cathryn Lindsay*. Sekretāres uzdevumus pildīja *Valérie Tempez*.

No kreisās: *Werner Vlasselaer*, *Paul Sime*, *Radka Papouskova*, *Leonidas Tsonakas*, *Valérie Tempez*, *Jan Gregor*, *Kimberly Galea*, *Slobodan Dimitrovski*.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2025

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

PDF	ISBN 978-92-849-5436-0	ISSN 2811-8243	doi:10.2865/0634655	QJ-01-25-039-LV-N
-----	------------------------	----------------	---------------------	-------------------

KĀ ATSAUKTIES

Eiropas Revīzijas palāta, [apskats 03/2025](#) "Iespējas daudzgadu finanšu shēmai pēc 2027. gada", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

Komisijas paziņojums “Ceļā uz nākamo daudzgadu finanšu shēmu (DFS)” ir nozīmīgs dokuments DFS izstrādei laikposmam pēc 2027. gada. Tajā ir izklāstīti politikas izaicinājumi un sniegtas norādes gaidāmajam DFS priekšlikumam, kuru paredzēts prezentēt 2025. gada jūlijā. Šis apskats ir strukturēts, pamatojoties uz Paziņojuma galvenajiem tematiem. Mēs apzinām iespējas, pamatojoties uz mūsu zināšanām un revīzijas pieredzi attiecībā uz ES budžeta ieņēmumiem un izdevumiem. Mūsu mērķis ir dot ieguldījumu notiekošajās debatēs par nākamo ilgtermiņa ES budžetu.

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/contact
Timekļa vietne: eca.europa.eu
Sociālie mediji: @EUauditors

**EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA**